

กลยุทธ์การนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เจงกิสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย*

The Strategies for presenting historical knowledge in "Genghis
Khan" novel by contemporary Thai writers

ก่อกองศ์ นามวัฒน์¹ / วรวรรธน์ ศรีชัยภัย² / ศานติ ภัคดีคำ³ / บุญยงค์ เกศเทศ⁴
Korpong Namwat¹ / Warawat Sriyabhaya² / Santi Pakdeekam³ /
Boonyong Ketthet⁴

^{1,2}*School of Liberal Arts, University of Phayao*

³*Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University*

⁴*School of Liberal Arts, Walailak University*

Corresponding author. E-mail: korpongchavis1981@gmail.com

Received: March 24, 2020

Revised: April 28, 2020

Accepted: May 10, 2020

Abstract

This research of this article was to study the strategies of presenting historical knowledge in novels related to the title "Genghis Khan" by Thai contemporary writers from 1955 to 2013; this consisted of three books; which were Temuyin chom chakkraphat Yenghisakhan of Praphanthakorn, Chengkitsakhan of Supha Sirimanon, and Chengkitsakhan of "Suriya," based on the concept of an educational presentation of Thai historical novels.

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “เจงกิสข่าน”: การศึกษาประพันธ์วิธีในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ วีรบุรุษแห่งโลกตะวันออกของนักเขียนไทยร่วมสมัย หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา

The study revealed that there are three types of strategies for presenting historical knowledge: 1. Presentation through a preface. 2. The three types of academic references, which are footnotes, bibliography reference, and the use of illustrations. 3. The use of critiques to lead the story. With the objective of telling the origin, to clarify the purpose of writing, to explain the terminology, backgrounds, providing additional historical knowledge from the story And confirm the accuracy of the information. It also helps to enhance the imagination of readers and increase the enjoyment of reading novels. This strategy is a means of education, allowing readers to understand the content that is different from culture than the authors and readers, helping enhance the joy and recreation of reading novels.

Keywords: Strategies for presenting historical knowledge in fiction, Genghis Khan novel by contemporary Thai writers, Genghis Khan

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เจงกิสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2556 จำนวน 3 เล่ม คือ เรื่อง เตมูยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน ของ ประพันธ์กร เรื่องเจ็งกีซข่าน ของ สุภา ศิริमानนท์ และเรื่องเจงกิสข่าน ของ “สุรียา” ตามแนวคิดการนำเสนอแบบศึกษابันเทิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์มี 3 รูปแบบ คือ 1. การนำเสนอผ่านคำนำ 2. การอ้างอิงเชิงวิชาการ มี 3 ลักษณะคือ การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ การอ้างอิงแบบบรรณานุกรม และการใช้รูปภาพประกอบ 3. การใช้บทวิจารณ์นำเรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกที่มา ชี้แจงวัตถุประสงค์การแต่ง อธิบายศัพท์ ฉาก ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมจากเรื่อง และยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ทั้งยังช่วยเสริมจินตนาการของผู้อ่าน และ

เพิ่มอรรถรสในการอ่านนวนิยาย กลวิธีนี้จึงเป็นช่องทางในการให้ความรู้ ซึ่งทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของผู้แต่งและผู้อ่าน อันเป็นส่วนช่วยสร้างความสนุกสนานบันเทิงจากการอ่านนวนิยายมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยาย, นวนิยายเรื่องเงงกิสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัย, เงงกิสข่าน

บทนำ

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นงานเขียนบันเทิงคดีที่มีจุดเด่น ด้วยการนำเสนอข้อมูลสำคัญในการเล่าเรื่องจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เขียนจะจำลองเหตุการณ์และพฤติกรรมของตัวละครให้มีลักษณะสมจริง ผสมผสานจินตนาการแล้วถ่ายทอดเป็นนวนิยาย ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร กล่าวว่ นวนิยายประเภทนี้ใช้เหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์เป็นข้อมูลหลัก ด้านหนึ่งเป็นการบันทึกเรื่องราวข้อเท็จจริง ที่ไม่แห้งแล้งจืดชืดเหมือนบันทึกประวัติศาสตร์ แต่มีชีวิตชีวาด้วยบทบาทของตัวละครที่มีตัวตนจริง มีรสชาดที่เร้าอารมณ์ให้ติดตาม ไม่ชวนเชื่อเหมือนอ่านประวัติศาสตร์ (Phanthakoengamon, 1998, p.18)

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องแรกของไทยคือเรื่อง**ดาบศักดิ์เหล็กน้ำพี้** เมื่อ พ.ศ. 2467 หลังจากนั้นก็มี นวนิยายประเภทนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่มีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์ไทย เช่น เรื่อง **นเรศวรประกาศอิสรภาพ, ทหารเอกพระเจ้าราชาธิราช, ขุนศึก, ผู้ชนะสิบทิศ, สี่แผ่นดิน, ฟ้าใหม่, รัตนโกสินทร์, อธิราช, บุพเพสันนิวาส** ฯลฯ และที่มีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์ชาติอื่น เช่น **ฮวนนัง, ซูสีไทเฮา, เซงสอบู, สุริยวงษ์, คลีโอพัตรา** เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นเครื่องสะท้อนความนิยมนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ได้อย่างดี

เงงกิสข่าน เป็นจักรพรรดิชาวมองโกล ผู้เป็นพระอัยกาของจักรพรรดิคูบไล หรือ กุบไลข่าน ผู้เป็นปฐมจักรพรรดิแห่งราชวงศ์หยวนของประเทศจีน เรื่องราวของชาวมองโกล ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนไทยอย่างชัดเจนที่สุดในลำดับแรกคือ หนังสือแปลพงศาวดารจีนเรื่อง **เม่งเฉียว** ที่สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง) เป็นแม่กองแปล โดยพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2414 มีเนื้อความตอนต้นกล่าวถึงพระเจ้าหุดบิดเลียด (กุบไลข่าน) ซึ่งต่อมาได้สถาปนาเป็นกษัตริย์องค์แรก (พระเจ้าหยวนชื่อจู) ต้นราชวงศ์หยวน (หยวน) ว่าพระองค์เป็นหลาน

เจ้าเมืองโอยาน ซึ่งเป็นชาวตาดกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาครอบครองแผ่นดินจีน จนสืบถึงพระเจ้าจวงซุ่นเต้จักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ ที่ถูกปราบโดยจู๋จวนเหลียง (จู๋หยวนจาง) แล้วสถาปนาราชวงศ์เมิ่ง (หมิง) และเรื่อง **จวงเฉียว** แปลโดยนายชู่เหี่ยม ต้นเวซกุล พ.ศ. 2464 มีเนื้อความตอนต้นเรื่องกล่าวถึงกษัตริย์แผ่นดินจวงเฉียว เดิมเป็นชาวมองโกลเสีย แซ่ก้ออ๊กกุน ชื่อฮุดปิดเลียด และยังคงปรากฏเรื่องราวของมองโกลและเจงกิสข่านมาอย่างต่อเนื่อง เช่นเรื่อง**พงษาวดารยุทธศิลป์** พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประชานาถ เมื่อ พ.ศ. 2459 เป็นหนังสือแสดงวิธีจัดกองทัพและวิธีใช้กองทัพทำการศึกในแต่ละสมัย ของชาติต่าง ๆ มีเนื้อความกล่าวถึงการจัดทัพและการรบที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์โลกของเจงกิสข่าน เรื่องเจงกิสข่านยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ผลิตผลงานหลากหลายรูปแบบ ทั้งสารคดี นวนิยาย การ์ตูน ละครเวที ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ด้วย

ส่วนแวดวงวรรณกรรมไทย มีผู้เขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เขียนถึงพระราชประวัติของ เจงกิสข่าน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน 3 ส่วน คือเรื่อง **เตมูยีนจอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน** ของ ประพันธ์กร เรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ และเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” นักเขียนทั้ง 3 ท่านข้างต้น จัดเป็นนักเขียนไทยร่วมสมัยหลังเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 นวนิยายทั้ง 3 ส่วนนี้มีประพันธ์วิธีทางภาษาและวรรณศิลป์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากมีพัฒนาการและอิทธิพลจากงานวรรณกรรมต่างกัน กล่าวคือ เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน** ของ ประพันธ์กร (นามปากกา) พิมพ์เป็นรูปเล่มครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2498 พิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2507 งานเขียนเรื่องจีนในยุคนี้ยังคงได้รับอิทธิพลด้านสำนวนจากงานประเภทพงศาวดารจีนเรื่องสามก๊ก ก่อนที่สำนวนและวิธีการประพันธ์ นวนิยายจีน จะปรับเปลี่ยนไปนิยมแนวนวนิยายจีนกำลังภายในแบบเรื่องมังกรหยก ในช่วงปี พ.ศ.2500 ส่วนเรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ นั้น ผู้เขียนได้นำลงตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์ “ไทยใหม่” ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2497-2498 และนำมาตีพิมพ์เป็นรูปเล่มหลังจากที่ผู้ประพันธ์เสียชีวิตไปแล้ว มีการพิมพ์เผยแพร่ 3 ครั้ง ครั้งแรกพิมพ์ปี 2531 ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2534 และครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2551 ถึงแม้จะแต่งในช่วงเดียวกับนวนิยายเรื่องที่ 1 แต่นวนิยายดังกล่าว ได้รับอิทธิพลจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยที่มีการพัฒนาทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเด่นด้วยการสอดแทรกแนวคิดทางการเมืองในสังคมไทยสมัยนั้นได้อย่างเฉียบคม และเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” นามปากกาของ

ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล ได้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ลงในนิตยสารสกุลไทยช่วงปี พ.ศ. 2555-2556 จากนั้นจึงรวมเล่มพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2556 เป็นงานเขียนในยุคที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีการพัฒนาด้านรูปแบบการเขียนอยู่ในยุครุ่งเรืองแล้ว ความนิยมนำประวัติศาสตร์ของบุคคลสำคัญมาเขียนเป็นนวนิยาย สอดคล้องกับข้อสังเกตของพัชลินจ์ จินนุ่นที่กล่าวว่า “ผู้แต่งหลายคนนิยมบันทึกเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ สำหรับบุคคลในประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนนิยมนำมาสร้างเป็นนวนิยาย เช่น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช...สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง สมเด็จพระมหาธรรมราชา...” และพบว่า “ช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 – ปัจจุบัน มีการแต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จำนวนมาก” (Jeennoon, 2017, pp. 133, 135) นวนิยายที่มีเนื้อหากว่าถึงชีวิตบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจอีกส่วนหนึ่ง

สำหรับการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทยนั้นมีวิธีการศึกษาที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ดังที่ พัชลินจ์ จินนุ่น เสนอว่า “เมื่อศึกษาบริบทของงานที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีประวัติศาสตร์ พบว่า...ในช่วงแรก ๆ ผลงานเหล่านี้มักนำเสนอในเชิงการวิเคราะห์ตัวบท เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง ทั้งโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก ภาษา เป็นต้น บางก็มุ่งประเด็นใดประเด็นหนึ่ง มีทั้งเรื่องวิเคราะห์เพียงเรื่องเดียว และการวิเคราะห์ทั้งยุคสมัยเพื่อเห็นภาพรวมด้านรูปแบบ ภาษา เนื้อหากลวิธีการประพันธ์...การเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมร่วมสมัยหรือบริบททางประวัติศาสตร์...” (Jeennoon, 2017, p. 2) ตัวอย่างการศึกษาที่เน้นประเด็นด้านภาษา เช่น การศึกษาของ วราพรรณ ทังโคตร ที่เสนอบทความเรื่อง “การใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย” (Tingkot, 2019, pp. 63-80)

นอกจากนี้ พัชลินจ์ จินนุ่น ยังได้กล่าวถึงวิธีการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาว่า “พบว่าเริ่มเห็นแนวทางการเขียนงานที่อิงกับแนวคิดทฤษฎีหลังสมัยใหม่มากขึ้น...ซึ่งทำให้เห็นว่าในการศึกษาวรรณคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สามารถศึกษาได้อย่างหลากหลายทั้งการวิเคราะห์ ตัวบท และการอิงแนวคิดทฤษฎีหลังสมัยใหม่...” (Jeennoon, 2017, p. 2) เช่น การศึกษาของ วันชนะ ทองคำภา เรื่อง “ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย” (Thongkhamphao, 2007, pp. 302-310) ที่ศึกษาภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยที่ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์จน ถึง พ.ศ. 2546 ผ่านแนวคิดวาทกรรมและแนวคิดภาพตัวแทน เป็นต้น

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นวิธีการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และกระแสวิธีการศึกษาในอนาคต แต่การศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ดีนั้น ก็ไม่อาจจะทิ้งการศึกษากลวิธีการนำเสนอความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายได้เลย เนื่องจากเป็นส่วนช่วยให้การศึกษามีความแจ่มชัดขึ้น และนอกเหนือจากการศึกษาประพันธ์วิธีทางด้านเนื้อหาและวรรณศิลป์แล้ว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาอีกประการ คือ การนำเสนอแบบศึกษาบันเทิง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางวรรณกรรมไทยที่นำเสนอความบันเทิงจากการอ่านนวนิยาย ควบคู่กับการสอดแทรกความรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยคำว่า “ศึกษานันทิง” หรือ “สื่อสาระบันเทิง” นั้น มีที่มาจากคำว่า “Edutainment” ที่เป็นรูปแบบความสนุกสนานบันเทิงซึ่งออกแบบมาเพื่อการศึกษา อภิรักษ์ ชัยปัญหา ได้นำเสนอแนวคิดนี้เป็นครั้งแรก เนื่องจากพบว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากนวนิยายประเภททั่วไปคือสามารถศึกษาประเด็นอื่นได้นอกเหนือจากการพิจารณาด้านเนื้อหา รูปแบบ กลวิธีการเขียน และความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับประวัติศาสตร์ ดังที่นิยมศึกษากันโดยทั่วไป ดังนั้นการศึกษากลวิธีการนำเสนอความบันเทิงจากการอ่านนวนิยาย ผสานกับการสอดแทรกความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย จึงสามารถสร้างความเข้าใจกลวิธีการหลอมรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้เขียนได้อีกด้านหนึ่ง (Chaipanha, 2006, p. 2) ซึ่งยังไม่มีผู้นำแนวคิดนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม ผู้เขียนจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อทราบกลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เจงกิสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เจงกิสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องและทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

อภิรักษ์ ชัยปัญหา ได้เสนอบทความ การนำเสนอแบบศึกษานันทิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พบว่ารูปแบบการนำเสนอแบบศึกษานันทิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ร่วมสมัย มีดังนี้

1. การชี้แจงของผู้ประพันธ์ ผู้แตงนวนิยายได้ใช้พื้นที่ของ “คำนำ” หรือในการชี้แจงเบื้องหลังการแต่งโดยนำไปประกอบในท้ายเรื่อง เพื่อเตือนผู้อ่านว่ากำลังอ่านนวนิยาย ไม่ใช่งานเขียนทางประวัติศาสตร์

2. การใช้วิธีเขียนเอกสารทางวิชาการในการประพันธ์ ผู้ประพันธ์นำวิธีการเขียน “อ้างอิง” ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเขียนเอกสารวิชาการมาใช้ประกอบในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของตน...ผู้ประพันธ์บางคนยังได้รวบรวมหนังสืออ้างอิง ตลอดจน ภาพวาดที่ตนนำมาเป็นข้อมูลในการแต่งไว้ท้ายเล่ม ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการเขียนอ้างอิง หรือ บรรณานุกรมในเอกสารทางวิชาการ การใช้รูปภาพประกอบเนื้อหา เช่น การใช้แผนที่ รูปภาพของบุคคลและเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ มาประกอบเนื้อเรื่อง

3. การคัดข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาเป็นความรู้เพิ่มเติม เมื่อเกิดความคาดหวังจากผู้อ่าน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ควรให้ความสำคัญเรื่องความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สำนักพิมพ์ที่นำนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เหล่านั้นมาพิมพ์รวมเล่มใหม่ จึงได้คิดวิธีการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์เหล่านั้นด้วยการคัดข้อมูลประวัติศาสตร์ที่มาจากหลักฐานปฐมภูมิ ได้แก่ พงศาวดาร ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ที่ผู้ประพันธ์นำมาเป็นฉากของเรื่อง มาตีพิมพ์ประกอบ

4. การใช้บทวิจารณ์เป็นส่วนนำเรื่อง ด้วยการนำบทวิจารณ์ที่มีประเด็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนวนิยายอิงประวัติศาสตร์กับข้อมูลประวัติศาสตร์มาพิมพ์ประกอบ (Chaipanha, 2006, pp. 3-9)

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ การแบ่งยุคนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย และการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ในนวนิยาย ดังนี้

อภิรักษ์ ชัยปัญหา นำเสนอบทความเรื่องการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์การเสียดังครีอยุธยาครั้งที่ 2 โดยศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับเหตุการณ์การเสียดังครีอยุธยาครั้งที่ 2 ซึ่งนักเขียนไทยนิยมนำมาเป็นฉากของเรื่องมากที่สุด จำนวน 10 เรื่อง คือ ทหารเอกพระบัณฑูร ข้าหลวงเดิม บางระจัน กรุงแตก ฟ้าใหม่ เลือดสุพรรณ สายโลหิต คนดีศรีอยุธยา นายขนมต้ม และ จอมทหารธรรมาธิเบศ โดยใช้แนวคิดไตรภูมิแห่งวรรณคดี ผลการศึกษาทำให้สามารถแบ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย

ออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคแรก ยุคเริ่มต้น พ.ศ. 2477-2491 ซึ่งเป็นยุคที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยได้ไม่นาน นักเขียนชื่อดังยุคนี้ เช่น ไม้ เมืองเดิม ยาขอบ และหลวงวิจิตรวาทการ นวนิยายมีการพัฒนาการประพันธ์ด้วยลีลาภาษาเฉพาะตัวและส่งอิทธิพลให้นักเขียนรุ่นหลัง ยุคที่ 2 ยุคปรับตัว 2508-2517 ยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากนวนิยายเรื่องสี่แผ่นดินที่สร้างมาตรฐานใหม่ ที่นักเขียนให้ความสำคัญกับความถูกต้องของข้อมูลมากขึ้น เช่น เรื่องฟ้าใหม่ ของ ศุภกร บุนนาค ยุคที่ 3 ยุครุ่งเรือง พ.ศ. 2522-2533 ในยุคนี้มีนักเขียนหลายคนที่มีบทบาทในยุคก่อน และยังสร้างผลงานในยุคนี้ด้วย ยุคนี้ผู้แต่ง เช่น ว.วินิจฉัยกุล เริ่มนำวิธีการวิจัยแบบนักวิชาการมาใช้ในการแต่งซึ่งช่วยให้นวนิยายมีความถูกต้องตามประวัติศาสตร์และมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ทำให้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Chaipanha, 2000, pp. 115-123)

ปรีดี พิศภูมิวิถี ได้เขียน รายงานการวิจัยเรื่อง **การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง ฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบ ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์** พบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ มีแก่นเรื่องมีตัวละครที่สอดคล้องกับความจริงทางประวัติศาสตร์ และการสร้างฉากให้มีความเสมือนจริง มีการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ 3 ลักษณะ คือ 1) ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องย้อนหลังเพื่อกำหนดประเด็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้นแล้วเฉลยปัญหาที่ตามมาโดยให้ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า 2) ผู้เขียนใช้หลักฐานเอกสาร เช่น ข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งแสดงการค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุดหลายแห่ง การใช้ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสร้างภาพตัวละครให้มีความสมจริงมากขึ้น 3) มีการใช้ข้อมูล 2 แหล่ง คือ ข้อมูลหลักฐานฝรั่งเศสเพื่อเชื่อมโยงผู้อ่านเข้าสู่อดีต และข้อมูลเอกสารหลักฐานจากไทยที่น่าเชื่อถือ มีการใช้ข้อมูลพิเศษจากบันทึกความทรงจำของบาทหลวงเดอะเบส ทำให้นวนิยายมีลักษณะพิเศษคือเป็นพงศาวดารอิงนวนิยาย (Phisphumvidhi, 2012, pp 48-59)

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของนักเขียนไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2467 – ปัจจุบัน ที่นำเสนอเรื่องราวของวีรบุรุษเจงกิสข่าน จากการสำรวจพบว่ามีจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน** ของประพันธ์กร พิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2498 และพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2507 โดยสำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ ผู้วิจัยเลือกฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2

2. เรื่อง **เจ็งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์ “ไทยใหม่” ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2497-2498 หลังจาก สุภา ศิริमानนท์ เสียชีวิตลง เมื่อปี พ.ศ. 2529 จึงพิมพ์นวนิยายที่แต่งไว้ออกเผยแพร่ 3 ครั้ง ครั้งแรกพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2531 ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2534 และครั้งที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์แม่คำผาง ผู้วิจัยเลือกใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3

3. เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” หรือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. คุณหญิงสุรียา รัตนกุล ตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทยช่วงปี พ.ศ. 2555-2556 รวมเล่มพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556 โดยสำนักพิมพ์อักษรโสภณ ใช้นามแฝงว่า “สุรียา”

แนวคิด

ผู้วิจัยใช้แนวคิด การนำเสนอแบบศึกษาบันเทิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย ของ อภิรักษ์ ชัยปัญหา (Chaipanha, 2006, pp. 1-17)

ระยะเวลาของข้อมูล

ระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย อยู่ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2498 เป็นปีที่ตีพิมพ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เจงกิสข่านเล่มแรก คือเรื่องเตมูยีน (จอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน) ของ ประพันธ์กร จน ถึง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องเจงกิสข่าน ของ สุรียา เมื่อปี พ.ศ. 2556

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาผ่านนวนิยายเจงกิสข่าน ของนักเขียนไทยร่วมสมัย จำนวน 3 เล่ม คือ เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน** ของ ประพันธ์กร (นามปากกา) เรื่อง **เจ็งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ และเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากนวนิยายจำนวน 3 เล่ม คือ เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเยนกีซข่าน** เรื่อง **เจ็งกีซข่าน** และเรื่อง **เจงกิสข่าน**

2. วิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เจงกิสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย
3. นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)
4. สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การศึกษพบว่า กลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ในนวนิยายเรื่อง เจงกิสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัย มี 3 รูปแบบ คือการนำเสนอผ่านคำนำ การอ้างอิงแบบวิชาการ การใช้บทวิจารณ์นำเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

1. การนำเสนอผ่านคำนำ

การนำเสนอคำนำในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย เป็นส่วนที่ผู้เขียนใช้ชี้แจงจุดประสงค์ในการเขียนนวนิยาย บอกจุดเด่นของงานเขียนของตน หรือกล่าวถึงความน่าสนใจของหนังสือเพื่อเชิญชวนให้ผู้อ่าน อ่านนวนิยาย เมื่อพิจารณาส่วนคำนำของนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง พบว่าส่วนคำนำมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการคือ ชี้แจงวัตถุประสงค์การแต่ง และ ชี้แจงที่มาของเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์การแต่ง นวนิยายทั้ง 3 เรื่องมีการชี้แจงจุดมุ่งหมายของการแต่งทั้ง 3 ส่วนวน แต่มีเนื้อหาในการชี้แจงแตกต่างกัน คือ เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน** ของประพันธ์กร มีการชี้แจงในส่วนคำนำว่า ผู้เขียนต้องการนำเสนอประวัติศาสตร์ชีวิตของจอมจักรพรรดิที่ทำให้ทั่วโลกเกรงกลัว และให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวผ่านการผูกเรื่องตามจินตนาการของผู้เขียน ในรูปแบบนวนิยายที่มีลักษณะเป็นเรื่องจริงผสมกับการใช้จินตนาการเสริมแต่ง ความว่า

“—นี่คือฮาตุแททที่เป็นอนุป้าน เตมูยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน
ขึ้นมายาเขย่าโลกให้โคลนแคลนเมื่อ 700 ปีมาแล้ว อย่างทุกผู้ที่รับรู้เรื่องของเขา
ขวัญแขวน

--และกระทั่งบัดนี้ ก็จักคงมาสิ้นท่านให้ทวาทหว่า...ตื่นตื่น...
กร้าวแกร่ง...รันทศ ไปตามเนื้อเรื่องในแบบฝันของผู้เขียนที่ประจวบวาเป็น
อักษร ตามปัญญาสามารถ เท่าที่จะทำไปได้ในลักษณะเท็จบ้าง จริงบ้าง ใน
แบบฉบับนวนิยาย”

(Praphanthakorn, 1964, pp. 8-9)

เรื่อง **เจิ้งก๊อช่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ มีความแตกต่างจากนวนิยายทั้ง 3 ฉบับ
เนื่องจากพิมพ์รวมเล่มหลังจากผู้เขียนได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว คุณจินดา ศิริमानนท์ ภรรยา
ของผู้เขียนจึงเป็นผู้เขียนคำนำแทน และได้นำถ้อยแถลงของผู้เขียนที่พิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์
“ไทยใหม่” ภายหลังจากเขียนนวนิยายเรื่องดังกล่าวเสร็จสิ้นเมื่อ 22 มกราคม 2499 นำมา
ไว้ท้ายฉบับพิมพ์รวมเล่มด้วย สำหรับบทความนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำนำของ สุภา ศิริमानนท์
มาพิจารณาเป็นหลักเท่านั้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นแนวคิดของผู้เขียนโดยตรง จาก
การศึกษาพบว่า คำนำของผู้เขียนที่เขียนช่วงที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ “ไทยใหม่” ระบุว่า
ผู้เขียนต้องการเปิดเผยความโหดร้ายของขุนศึกเจิ้งก๊อช่านให้เป็นที่รับรู้แก่สังคม ความว่า

“พลังจิตอันแรงแผ่ฝุ้งมากับความจงใจของบรรดาชนผู้เป็นช่างสังเกตุ
และซึ่งขับออกมาจากเล่มหนังสืออ่าน อันคงเป็นสมมติตั้งเหล่านั้นแหละ ที่ผลักรุน
ให้ข้าพเจ้าต้องนั่งลงเขียนสิ่งเหล่านี้ออกมา เพื่อจะเล่าถึงสิ่งต่าง ๆ บรรดาที่ได้อ่าน
และได้ยินได้รู้มาเกี่ยวกับเจิ้งก๊อช่าน-ผู้เป็นช่านแห่งช่าน, ผู้เป็นยอดนักรุกรานแห่ง
นักรุกรานทั้งหลาย, ผู้เป็นพระราชอำมหิตแห่งพระราชอำมหิตทั้งหลาย บรรดาที่โลก
จะได้เคยมีมา และ...จะเล่าถึงการรุกรานอย่างบ้าคลั่ง...ของชาวชาติมองโกลด้วย”

(Supha Sirimanon, 2008, p.31)

ข้อมูลข้างต้นชี้ชัดว่านิยายเรื่องดังกล่าวเน้นแสดงแนวคิดทางการเมือง โดยกล่าว
ถึงลักษณะแท้จริงของขุนศึกที่มีความโหดร้ายทารุณ และมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่า
ส่วนรวม ภาพลักษณ์ของเจิ้งก๊อช่านที่ปรากฏในนวนิยายของสุภา จึงเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ
ของจักรพรรดิยอดขุนพล ที่มีความโหดเหี้ยมทารุณ

คำนำที่เขียนโดย จินดา ศิริमानนท์ ก็ได้ชี้แจงให้ผู้อ่านทราบจุดประสงค์การเขียน
นวนิยายคล้ายคลึงกับของ สุภา ศิริमानนท์ ว่า เพื่อแสดงให้เห็นธาตุแท้ของขุนศึกเช่นกัน

ส่วนเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” เขียนคำนำมีเนื้อหากล่าวถึงสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนและอาศัยอยู่รอดได้ยากยิ่งของประเทศมองโกเลีย แต่กลับเป็นสถานที่ซึ่งให้กำเนิดจักรพรรดิเจงกิสข่านที่สามารถสร้างจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ไม่มีใครสามารถเทียบเทียมได้ ความว่า

“มองโกเลีย เป็นดินแดนที่มีสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนชนิดหน้ามือเป็นหลังมืออย่างรวดเร็ว...ก็ทำให้ผู้คนและสัตว์เลี้ยงที่อ่อนแอดำรงชีวิตอยู่ยาก ทว่าอาณาบริเวณนี้กลับเป็นสถานที่ทดสอบความทรหดอดทนของมนุษย์ได้อย่างดี และที่นี้จักรพรรดินาม “เจงกิสข่าน” ได้ถือกำเนิดขึ้นและสร้างจักรวรรดิของพระองค์ให้แก่ไพศาลไปอย่างไร้ที่ติเทียบเทียม”

(“Suriya”, 2013, preface)

นอกจากนี้ยังกล่าวว่า เจงกิสข่านทรงเป็น “วิจิตรราช” และการที่ทรงมีความสามารถบชนะอาณาจักรมากมายในยุคหนึ่ง แล้วแผ่ขยายอาณาเขตอย่างกว้างใหญ่ไพศาลได้นั้น ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเพราะคุณสมบัติพิเศษมากมายที่มีอยู่ในพระองค์ เช่น ความเป็นผู้นำ ความสามารถทางการปกครอง และคุณธรรมที่สามารถครองใจประชาชนให้มีความจงรักภักดี ฯลฯ ความว่า

“ความสำเร็จของเจงกิสข่านในฐานะจักรพรรดิผู้เป็น “วิจิตรราช” นั้นคงไม่ใช่เรื่องบังเอิญแต่อย่างใด และไม่ใช่เรื่องธรรมชาติสามัญที่ใครจะเป็นและยิ่งใหญ่ได้เท่า... “การปกครองบนหลังม้า” ได้นั้น ย่อมต้องมีคุณสมบัติสำคัญและองค์ประกอบหลายอย่าง...อันผู้ที่ตนเรียกว่า “ผู้นำ”...ตั้งเช่น เป็นผู้มีใจเปี่ยมด้วยคุณธรรม กตัญญูต่อบุพพการี รักเผ่าพันธุ์อย่างไม้อาเอาเปรียบใคร...”

(“Suriya”, 2013, preface)

ข้อความข้างต้นแสดงจุดประสงค์ของผู้เขียนว่า นวนิยายเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” มีเนื้อหามุ่งเทิดทูนพระเกียรติยศของเจงกิสข่าน ในฐานะจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่ประวัติศาสตร์โลกได้เคยบันทึกไว้ และเน้นนำเสนอภาพลักษณ์เชิงบวกของพระองค์

1.2 **ชี้แจงที่มาของเรื่อง** นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยในยุคกรุงเรื่องหลายเรื่องใช้พื้นที่ส่วนคำนำชี้แจงแหล่งข้อมูลที่สำคัญในเรื่อง เพื่อเห็นกระบวนการค้นคว้าข้อมูลมาใช้ในการประพันธ์ พบนวนิยายที่ชี้แจงแหล่งข้อมูลของนวนิยาย 2 เรื่องคือ เรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน** ของประพันธ์กร กล่าวอ้างถึงที่มาของข้อมูลบางส่วนว่า กองทัพอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับพระประวัติของเจงกิสข่าน ความว่า

*“กองทัพอเมริกัน (A Fighting Force - Infantry Journal) ถึงกับ
เรียบเรียงประวัติศาสตร์จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่านนี้ไว้สำหรับนักการทหารศึกษา”*
(Praphanthakorn, 1964, p.4)

เมื่อสืบค้นย้อนไปตามหลักฐานที่ปรากฏ พบว่า ประพันธ์กรนำข้อมูลส่วนใหญ่มาจากงานแปลสารคดี เรื่อง **เย็นกิสข่านจอมจักรพรรดิ** ของ พ.อ. พิเศษ อัมพร จินตกานนท์ และ พ.ท. ทำรง ปานสิงห์ (Jintakanon and Pansing ,1950) โดยผลงานแปลสารคดีข้างต้นนำต้นฉบับมาจากสารคดีต่างประเทศเรื่อง Genghis Khan Emperor of All Men ของ แอโรลด์ แลมป์ (Harold Lamb) ซึ่งงานเขียนสารคดีประวัติชีวิตเรื่องนี้เป็นที่แพร่หลายมาก แลมป์ ได้พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1927 (พ.ศ. 2470) และตีพิมพ์เพิ่มอีกหลายครั้ง เรื่อง **เจ็งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ ไม่ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรง แต่ปรากฏในส่วนบทนำที่ จินดา ศิริमानนท์ ภรรยาของท่านกล่าวว่ามีการสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยที่แทนพิมพ์มีไนต์ข้อความอธิบายไว้ด้วย ส่วนเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” ไม่ได้ชี้แจงที่มาของเรื่องในหน้าคำนำเนื่องจากระบุไว้ส่วนบรรณานุกรมแล้ว

2. การอ้างอิงแบบเชิงวิชาการ

การอ้างอิงเชิงวิชาการที่พบในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องเจงกิสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัย พบ 3 ลักษณะคือ การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ การอ้างอิงแบบบรรณานุกรม และการใช้รูปภาพประกอบ รายละเอียดดังนี้

2.1 การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ การอ้างอิงแบบเชิงอรรถเป็นการเขียนอ้างอิงในงานเชิงวิชาการแต่ว่านำมาใช้ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ด้วย สำนักบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กล่าวถึงการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ ในหนังสือคู่มือการจัดทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ว่า

“การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote Citation)...แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ เชิงอรรถอ้างอิง เชิงอรรถโยง และเชิงอรรถเสริมความ ดังนี้”

1 เชิงอรรถอ้างอิง (Reference Footnote หรือ Citation Footnote) เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงเนื้อหาส่วนนั้น ๆ ต้องเขียนรูปแบบและรายละเอียดของแหล่งอ้างอิงให้ถูกต้องตามประเภทของข้อมูลที่จะนำมาอ้างอิง...

2 เชิงอรรถโยง (Cross-Reference Footnote) ใช้ในกรณีที่ต้องการโยงข้อความที่ปรากฏในที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การเขียนสามารถระบุไว้ในส่วนล่างของหน้าเหมือนกับเขียนเชิงอรรถอ้างอิง...

3 เชิงอรรถเสริมความ (Content Note) จะทำในกรณีที่ผู้เขียนต้องการอธิบายรายละเอียดของคำ ข้อความหรือแนวคิดเพิ่มเติมคำอธิบายที่ปรากฏในเชิงอรรถนี้ ผู้เขียนไม่ได้เขียนขึ้นเองแต่จะเป็นการอ้างมาจากที่อื่น...การลงรายละเอียดเชิงอรรถ ใช้สัญลักษณ์ตัวเลขกำกับเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาและส่วนที่ได้อ้างอิง...”

(Office of Graduate Rajamangala University of Technology
Thanyaburi, 2019, pp. 41-42)

เมื่อพิจารณานวนิยายเรื่องเจงกิสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัยทั้ง 3 เล่ม พบว่ามีนวนิยายจำนวน 2 เล่มที่ผู้เขียนนำการอ้างอิงเชิงวิชาการมาใช้ในนวนิยายของตน คือ เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ สุภา ศิริมานนท์ และ เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” โดยมีการใช้เชิงอรรถ 2 ประเภทคือ เชิงอรรถอ้างอิง และ เชิงอรรถเสริมความ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลจำนวนครั้งการใช้การอ้างอิงทั้งสองประเภท เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เชิงอรรถเพิ่มเติมด้วยพบว่า เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ สุภา ศิริมานนท์ มีการใช้เชิงอรรถจำนวน 90 ครั้ง ส่วนเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” มีการใช้เชิงอรรถ 12 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 เชิงอรรถอ้างอิง ผู้วิจัยพบว่า มีเพียงนวนิยายเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” เพียง 1 เรื่องเท่านั้นที่มีการใช้เชิงอรรถอ้างอิง โดยผู้เขียนใช้เชิงอรรถชนิดนี้เพื่อบอกที่มาของข้อมูลหรืออ้างอิงข้อมูล จำนวน 1 ครั้ง เช่น เหตุการณ์ที่ตัวละครชื่อ กุซาร์ กับ ซาซา-เบกี สนทนากันว่าเตมูยีนน่าจะไม่มียอมรับตำแหน่ง “กुरुข่าน” เนื่องจากเป็นชื่อตำแหน่งที่ใช้กันทั่วไปในอาณาจักรอื่น ๆ เช่น “มุหัมมัดแห่งซุร” ความว่า “ท่านเข้าใจถูกแล้ว แต่ข้าพเจ้าคิดว่าเตมูยีนคงจะไม่ยอมรับตำแหน่งกुरुข่านหรอก เพราะชื่อนี้ใช้กันทั้งสิ้นที่ท่านเปอร์เซียหรือพวกอิสลามเช่นมุหัมมัดแห่งซุร¹ แห่งเมืองฆาซนี” (“Suriya”, 2013, p. 267) ผู้เขียนได้

เลือกใช้เชิงอรรถอ้างอิง เพื่อให้ผู้อ่านที่สนใจสามารถไปค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ความว่า

“¹ โปรดดูได้จากหนังสือชื่อ *อารยธรรมตะวันออก : อารยธรรมอินเดีย* ของสุริยา รัตนกุล พ.ศ. 2545 หน้า 148”

(“Suriya”, 2013, p. 267)

แต่ผู้เขียนได้ไม่บรรจุรายการดังกล่าวไว้ในส่วนบรรณานุกรม เนื่องจากไม่ใช่เอกสารหลักเกี่ยวกับเชิงอรรถที่ผู้เขียนนำมาใช้ แต่เป็นเกร็ดความรู้เพิ่มเติม ที่ผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านนวนิยายสามารถสืบค้นข้อมูลความรู้ส่วนนี้เพิ่มเติมได้ หากมีความสนใจ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า “สุริยา” ได้ประมวลข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับมองโกลและอาณาจักรที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอื่น นอกเหนือจากที่ปรากฏในบรรณานุกรม เพื่อใช้ประกอบสร้างนวนิยายเรื่องเจงกิสข่านด้วย

2.1.2 เชิงอรรถเสริมความ สำนักบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อธิบายการใช้เชิงอรรถเสริมความ ในหนังสือคู่มือการจัดทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ว่า “เชิงอรรถเสริมความ (Content Note) จะทำในกรณีที่มีผู้เขียนต้องการอธิบายรายละเอียดของคำ ข้อความหรือแนวคิดเพิ่มเติม คำอธิบายที่ปรากฏในเชิงอรรถนี้ผู้เขียนไม่ได้เขียนขึ้นเอง แต่จะเป็นการอ้างมาจากที่อื่น...การลงรายละเอียดเชิงอรรถ ใช้สัญลักษณ์ตัวเลขกำกับเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาและส่วนที่ได้อ้างอิง” (Office of Graduate Rajamangala University of Technology Thanyaburi, 2019, p.42)

คำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนเลือกใช้เชิงอรรถเสริมความ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม และอธิบายที่มาของข้อมูลที่ผู้เขียนต้องการอธิบายเพิ่มเติมนอกเหนือจากการบรรยาย และบทสนทนาของตัวละครในเรื่องนวนิยาย โดยพบว่า เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ สุภา ศิริมานนท์ มีการใช้เชิงอรรถเสริมความจำนวน 90 ครั้ง และ นวนิยายเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” มีการใช้เชิงอรรถเสริมความ 11 ครั้ง เมื่อพิจารณากลวิธีการใช้เชิงอรรถ พบว่ามีการใช้เชิงอรรถเสริมความ 8 ลักษณะ ดังนี้

1) เพื่ออธิบายคำศัพท์ ชื่อตำแหน่งต่าง ๆ เนื่องจากนวนิยายเรื่องดังกล่าวเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเจงกิสข่าน ทำให้ผู้เขียนต้องใช้ศัพท์ภาษาต่างประเทศด้วย ผู้ประพันธ์นวนิยายทั้ง 2 เรื่อง จึงต้องใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์ชื่อตำแหน่ง ชื่อสถานที่ภาษามองโกลเลีย และภาษาอาหรับ ตามที่ปรากฏในเรื่องด้วย

เรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ ใช้เชิงอรรถเสริมความเพื่ออธิบายคำศัพท์ ชื่อตำแหน่งและสถานที่ต่าง ๆ จำนวน 30 ครั้ง เช่น การอธิบายคำว่า คาฆาน

“6. คำว่าคาฆาน Kaghan นี้ แปลว่า ท่านผู้เป็นข่านแห่งข่านทั้งหลาย เป็นคำมองโกลซึ่งแทรกตัวเข้าไปอยู่ในหลายภาษา รวมทั้งอิหร่านและอาหรับ หมายถึงราชาของชาวมองโกลและชาวชาติตาดาร์โดยเฉพาะ”

(Sirimanon, 2008, p. 44)

ส่วนเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” พบว่า มีการใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบาย ความหมายของคำจำนวน 5 ครั้ง เช่น บรรพที่ 19 ตอนที่เตมูยินต้องไปพบโตมzulข่านที่เคย เป็นพี่น้องร่วมสาบานกับเยสุเกผู้เป็นพ่อ โดยต้องไปอยู่ในฐานะโนยัน และนำผู้ติดตาม เตมูยินไปอยู่ในฐานะ เนอร์เคอร์ จึงอธิบายความหมายของคำภาษามองโกลทั้งสองคำ คือ “เนอร์เคอร์” และ “โนยัน” แล้วใช้เชิงอรรถอธิบายเพิ่มเติม เช่น

“2 โนยัน เจ้าชายมีสกุลสูง หรือหัวหน้าเผ่าเล็กที่ไปหัดทำการอยู่ใน สำนักของเผ่าใหญ่”

(“Suriya”, 2013, p. 184)

เหตุที่ต้องอธิบายเพิ่มเนื่องจากภาษาในนวนิยายทั้งสองเรื่องไม่เป็นที่รู้จักในสังคม ไทยโดยทั่วไป การอธิบายโดยใช้เชิงอรรถสามารถทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามอ่านคำอธิบาย ภายหลังจากอ่านเนื้อเรื่องแล้ว และยังสามารถศึกษาผ่านเชิงอรรถเพื่อทำความเข้าใจความหมาย ในขณะที่อ่านนวนิยายเพื่ออ่านได้เข้าใจและมีอรรถรสยิ่งขึ้น

2) เพื่ออธิบายฉาก ชื่อเมือง สถานที่ เครื่องแต่งกาย และภูมิหลังทาง ประวัติศาสตร์ พบว่า เรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ มีการใช้เชิงอรรถเสริมความ เพื่ออธิบายฉาก ชื่อเมือง สถานที่ เครื่องแต่งกาย และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ จำนวน 29 ครั้ง เช่น ใช้เพื่ออธิบายภูมิหลังฉากเมือง คอเรสม์ ในเชิงอรรถที่ 2 ว่า เป็นรัฐโบราณที่มี อาณาเขตกว้างขวางโดยเทียบกับพื้นที่ประเทศในยุคปัจจุบัน เช่น

“2 คอเรสม์นี้เป็นรัฐโบราณรัฐหนึ่งในประวัติศาสตร์ ชื่อในภาษาอังกฤษเขียนไว้หลายอย่างเป็นคอเรสม์ (Khorism) ก็มี แต่โดยมากแล้วโดยทั่วไปมักจะเขียนว่าคอเรสม์ (Khoresm) รัฐนี้เป็นมหาอาณาจักรของอิสลามิกชน และได้ประดิษฐานอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 อาณาบริเวณของมหาอาณาจักรแห่งนี้ นับว่ากว้างใหญ่มากทีเดียวในยุคนั้น คือยาวเหยียดตั้งแต่ทะเลอาร์ลลงมาจนจรดอ่าวอิหร่าน ถ้าจะดูจากแผนที่ในบัดนี้ก็คือบริเวณเขตรัฐคาซัคสถาน, อุซเบกิสถาน, ตุรกเมเนีย, ในสหภาพ โซเวียตตอนใต้ ลงมารวมทั้งอิหร่านเดี่ยวนี้นี้ทั้งประเทศนั่นเอง...ซึ่งข้าพเจ้าถือเอามาเป็นแกนกลางของนวนิยายเรื่องนี้”

(Sirimanon, 2008, p. 41)

นอกจาก สุภา จะอธิบายที่มาของเมืองคอเรสม์ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นเมืองเก่าแล้วยังบรรยายอาณาเขตของอาณาจักรนี้โดยเทียบกับดินแดนที่ปรากฏในแผนที่โลกในสมัยที่แต่งนวนิยายเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพฉากได้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

ส่วนนวนิยายเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” มีการใช้เชิงอรรถจำนวน 2 ครั้ง เช่น เหตุการณ์ตอนที่เจงกิสข่านตรัสกับมเหสีบอร์เตว่า บุตรีของพระองค์มีความเฉลียวฉลาดและมีเวลาว่างมากพอ ดังนั้นต้องให้ลูกสาวได้เรียนรู้หนังสืออุยกูร์เพื่อประโยชน์ทางการเมืองในอนาคต ดังความว่า

“น้องคิดถูกแล้ว บรรดาลูกชายคงไม่มีเวลาว่างจากการฝึกสู้รบมานั่งจดประวัติและตำนาน ลูกสาวเราอันที่จริงทุกคนก็ได้มีการศึกษาดีเรียนรู้ตัวหนังสืออุยกูร์² กันทุกคน คงช่วยราชการได้มาก”

(“Suriya”, 2013, pp. 309-310)

จากนั้น “สุริยา” ได้อธิบายเพิ่มว่า

“² ชาวมองโกลไม่มีตัวหนังสือของตนเองมาใช้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มาก่อนรัชสมัยของจักรพรรดิเจงกิสข่านล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่สืบทอดกันปากต่อปากจากปู่ถึงพ่อ จากพ่อถึงลูก เมื่อเจงกิสข่านทรงตั้งจักรวรรดิมองโกล ได้โปรดให้นำตัวอักษรของชนเผ่าอุยกูร์ (Uighur) ที่อยู่ข้างเคียงมาใช้เขียนหนังสือราชการ”

(“Suriya”, 2013, p. 310)

สุรียาได้อธิบายภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ก่อนสมัยเจงกิสข่านว่า ยังไม่มีอักษรใช้ และ เจงกิสข่านเป็นชาวมองโกลพระองค์แรกที่เห็นความสำคัญของการมีตัวอักษรใช้บันทึก ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสื่อสาร ซึ่งแสดงถึงอัจฉริยภาพ พระสติปัญญา และเป็นพระราชกรณียกิจที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากการสู้รบ

3) เพื่อบอกที่มาของข้อมูลหรืออ้างอิงข้อมูล พบว่า เรื่องเจ็งกีสข่าน ของ สุภา ศิริमानนท์ มีการใช้เชิงอรรถเสริมความเพื่อบอกที่มาของข้อมูลหรืออ้างอิงข้อมูล จำนวน 6 ครั้ง เช่น กล่าวถึงแหล่งข้อมูลคำคมและโคลงที่ใช้ในนวนิยายของตน ว่ามาจากหนังสือ เรื่อง *Persian Great Sayings* ว่า

“25. กลอนเปล่าบทนี้ ข้าพเจ้าขอเอามาจากโคลงสั้น ๆ บทหนึ่ง ของ บัณฑิต กิซาอี (Kisa'i) มหากวีชาวอิหร่าน ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 10 งานบางชิ้นของท่านผู้นี้มีรวมพิมพ์อยู่ในหนังสือ *Persian Great Sayings* มันเป็น หนังสือที่ซึ่งข้าพเจ้าได้อาศัยใช้วัสดุและคำสำคัญ ๆ มาประกอบนิยายเรื่องนี้เป็นอัน มาก”

(Sirimanon, 2008, p. 96)

การระบุเช่นนี้เพื่อเตือนผู้อ่านว่าบทกวีข้างต้นไม่ใช่งานเขียนของตน แต่นำมาใช้ ประกอบการเขียนนวนิยายของตนเท่านั้น ผู้อ่านจึงสามารถทราบได้ว่าสุภาใช้หนังสือเล่มใด ในการค้นคว้าข้อมูล เพื่อเขียนนวนิยายเรื่องนี้ผ่านทางเชิงอรรถได้ด้วย

4) เพื่อบอกแนวคิดหรือขยายความคิด พบในงานเขียนของ สุภา ศิริमानนท์ เท่านั้นโดยพบจำนวน 3 ครั้ง เช่น

“3. คำสอนที่ว่า อิสลามิกชนคนใดทอดทิ้งอิสลามิกชนด้วยกัน ในเมื่อ ผู้นั้นควรจะช่วยเหลือได้จะมีบาปยิ่งเสียกว่าฆ่าคนตายลงโดยน้ำมือของตน คำกล่าวนี้มีบัญญัติอยู่ในคัมภีร์กุรอาน... จะเรียกขานนามพระศาสดาผู้นี้ว่า มุฮัมมัด ตามคำอาหรับ”

(Sirimanon, 2008, p. 42)

ในกรณีนี้ อัจริ ราฮิมได้ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บสาหัส ผู้บาดเจ็บกล่าวว่าถ้า อัจริ ราฮิมไม่ช่วยเขาก็จะผิดหลักศาสนาที่กำหนดให้ช่วยเหลือมุสลิมผู้ต้องการความช่วยเหลือ ตามที่ปรากฏในพระคัมภีร์ สุภาจึงเลือกขยายความแนวความคิดนี้ให้ผู้อ่านเข้าใจหลักปฏิบัติที่ตัวละครยึดถือได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5) อธิบายที่มาของคำศัพท์ร่วมกับอธิบายภูมิหลังของเรื่อง การใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายที่มาของคำศัพท์ร่วมกับอธิบายภูมิหลังของเรื่อง พบในนวนิยายเรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริมานนท์ จำนวน 12 ครั้ง โดยนอกจากจะมีการอธิบายคำศัพท์แล้วยังแสดงที่มาของข้อมูลที่ใช้อ้างอิงประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งอธิบายภูมิหลังอย่างยืดยาว เช่น ในเชิงอรรถที่ 1 ซึ่งกล่าวถึงที่มาของคำว่า นักพรตพเนจรชาวอิสลามิก ว่า

“1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อนวนิยายเรื่องนี้ขออธิบายว่าคำคำนี้ ข้าพเจ้าจึงเอามาจากคำที่ใช้อยู่ในหนังสือประวัติศาสตร์ที่ว่า *Dervish* ซึ่งปรากฏว่ามีร่างของคำเป็นภาษาอิหร่านแปลตามตัวว่าภิกษุหรือผู้ขอ...ตามคติในทางศาสนาอิสลาม...สาเหตุที่คนทั้งหลายให้ความเชื่อถือแก่นักพรตพเนจรเหล่านี้ โอกาสฝากแอบหากินดังกล่าวก็เลยถือโอกาสจากความงัวและความเชื่อมั่นในเรื่องโชคกลางของคนทั้งหลายเป็นเครื่องมือ...สมัยต่อมาภาวะของนักพรตพเนจรเหล่านี้จึงเสื่อมทรามลง”

(Sirimanon, 2008, p. 42)

6) เพื่ออธิบายรายละเอียดตัวละครที่มีชีวิตจริงในประวัติศาสตร์เพิ่มเติม พบในนวนิยายเรื่อง **เจิ้งกีซข่าน** ของสุภา ศิริมานนท์ จำนวน 5 ครั้ง เช่น เหตุการณ์ตอนที่นักพรต อัจริ ราฮิม ตอบกลับ ยะลาล อัต-ดิน ด้วยโคลกที่ไพเราะว่า

“ท่านบรมมหากวีรูดาकिनะหรือ? 12
ท่านได้มีชื่อเสียงกิตติคุณ
ดลบบอवलไปทั่วโลก
ก็ด้วยเพลงด้วยโคลกอันสมบูรณ์
เต็มเปี่ยมด้วยคุณค่า—และซึ่งหาได้ยาก...”

(Sirimanon, 2008, pp. 56-57)

ผู้เขียนได้ใช้เชิงอรรถเพื่อแสดงให้เห็นว่า “มหากวีรูดาภิ” เป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ และเขียนโคลงจริง ผู้เขียนได้นำโคลงที่มีเนื้อหาดีมาใช้ เพื่อให้ “นักพรตฮัจยี ราฮิม” ที่เป็นตัวละครสมมติเลือกนำโคลงที่มีความหมายสอดคล้องกับเรื่องมาใช้สื่อแนวคิดของตน ความว่า

“12. ที่ชื่อว่ารูดาภิ (Rudaki) ที่นำมากล่าวลวงไว้เป็นการประกอบ ณ
ที่นี้ มิใช่สมมุติ หากเป็นผู้ที่เคยมีชีวิตมาแล้วจริง ๆ ในประวัติศาสตร์ รูดาภิเป็น
มหากวีชาวอิหร่าน ซึ่งเคยมีชีวิตอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 9”

(Sirimanon, 2008, p. 57)

ดังนั้นผู้เขียนจึงพยายามแสดงให้เห็นว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่ได้มาจากประวัติศาสตร์ และข้อมูลส่วนใดมาจากจินตนาการเพื่อกันไม่ให้ผู้อ่านเข้าใจว่าข้อมูลจากการค้นคว้าเป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการของตนทั้งหมด ซึ่งเป็นการผิดจรรยาบรรณของนักวิชาการ

7) อธิบายคำศัพท์และให้ความรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม พบในเรื่อง เจงกิสข่านของ สุภา ศิริมานนท์ จำนวน 4 ครั้ง เช่น การอธิบายคำว่า ปีเลา ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่ง ดังตัวอย่าง

“46. คำว่า “ปีเลา” นั้นเป็นภาษาอิหร่าน แปลว่า อาหารอย่างสามัญประกอบด้วยข้าวและเนื้อวัว ใส่จานอย่างใหญ่...สำหรับท่านที่เคยบินไปยุโรปและได้แวะไปที่เมืองซมัตต์ หรือเมืองบัสราห์ในประเทศอิรัก ที่ภัตตาคารสนามบินก็มีอาหารชนิดนี้จำหน่ายสำหรับผู้ต้องการ”

(Supha Sirimanon, 2008, p. 177)

สุภา ศิริมานนท์ ได้อธิบายถึงลักษณะอาหารชนิดนี้เพิ่มเติม ว่าไม่เป็นที่รู้จักในสังคมไทย และยังให้ความรู้เพิ่มเติมว่า ตนเคยพบว่ามีจำหน่ายที่ได้ด้วย

ส่วนเรื่อง เจงกิสข่าน ของ “สุรียา” พบว่ามีการใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายคำศัพท์และให้ความรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม จำนวน 4 ครั้ง เช่นในบรรพที่สิบแปดที่กล่าวถึงเผ่าเจอร์กินมาขโมยม้าของเตมูยีน นอกจากผู้เขียนจะใช้การเล่าเรื่องแบบผู้รู้ เพื่อเล่าเหตุการณ์

การขโมยม้าครั้งนี้ ความเป็น

“ว่ากันว่าเผ่าเจอร์กินทำเครื่องหมายลงในปฏิทินปมเชือก1 เลยทีเดียว
ว่าสมควรจะไปดูตลาดเลาเพื่อขโมยม้าของเผ่าต่าง ๆ เมื่อไร จึงจะจับเหยื่อได้มาก”

(“Suriya”, 2013, p. 173)

“สุริยา” ยังใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปฏิทินปมเชือก เพื่อ
ไม่ให้เกิดการเล่าเรื่องในเนื้อหา ทำให้นวนิยายกลายเป็นงานสารคดีวิชาการไป “สุริยา” จึงใช้
เชิงอรรถให้ผู้อ่านได้อ่านเพิ่มเติมในภายหลังเพื่อเสริมความรู้ควบคู่กับการได้รับความบันเทิง
จากนวนิยาย ว่า

⁴¹ ปฏิทินปมเชือกเป็นพัฒนาการขั้นแรกของมนุษยชาติในความพยายาม
ที่จะจำได้หมายรู้วันเวลาที่สำคัญในการดำรงชีวิต เชื่อกันว่าปฏิทินปมเชือกนี้มีมา
ตั้งแต่มีมนุษย์สมัยหิน ใช้ขมวดปมเชือกบ่งบอกช่วงเวลาที่มีผลไม้ป่า หรือมีปลา
ชุกชุม เผ่าเจอร์กินได้รับความรู้เรื่องปฏิทินปมเชือกนี้สืบตกทอดมาตั้งแต่สมัย
บรรพบุรุษ แล้วใช้ขมวดปมเชือกหมายเอาเวลาเทศกาลต่าง ๆ ตามความเชื่อของ
เผ่าต่าง ๆ ซึ่งเป็นเวลาที่เผ่าเหล่านั้นจะผลออตัวมาขาย เป็นโอกาสให้เผ่าเจอร์กิน
ย่องไปตอดขโมยม้าของเผ่าต่าง ๆ มาเป็นของตน

(“Suriya”, 2013, p. 173)

การใช้เชิงอรรถอธิบายแบบนี้ยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจภูมิหลังที่ทำให้ตัวละครแต่ละตัว
มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปอย่างมีเหตุผล

ในบรรพที่สามสิบเอ็ด มีเนื้อหาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเจงกิสข่านกับพระญาติ
วงศ์สายเจอร์กินคนหนึ่งคือ เกอเกอซู ผู้เป็นหมอผีที่เก่งที่สุดในยุคนั้น “สุริยา” วาดภาพให้
หมอผี เกอเกอซู เป็นผู้มีร่างกายซูบผอม อมโรคแต่เป็นหมอผีที่เก่งกาจที่สุด ความเป็น

“เกอเกอซูมีร่างกายผ่ายผอม ดวงหน้าซูบ ตาลึกโหล ไม่แข็งแรงเหมือน
น้องชายอีกคนของเขา แต่สติปัญญานั้นเกอเกอซูมีอยู่อย่างมากมายพอด่วงดุลกับ
ลักษณะทางกายภาพอันอมโรค²”

(“Suriya”, 2013, p. 288)

“สุริยา” ได้ใช้เชิงอรรถอธิบายความรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของหมอมณี จากองค์ความรู้ทางวิชาการที่ผู้เขียนมีความเชี่ยวชาญ ว่า

“² พ่อมดหมอมณีของมองโกลมักจะมีลักษณะทางกายภาพเหมือนกับเกอเกอชุนนี้เพราะการจะเป็นพ่อมดหมอมณีได้ในสังคมวัฒนธรรมนี้มักเริ่มต้นด้วยการที่บุคคลผู้นี้ป่วยเจ็บเจียนตายในตอนวัยรุ่น ครั้นรอดมาได้ก็มีร่างกายไม่แข็งแรง ต่อสู้กับตนเองไว้ได้ด้วยสติปัญญาที่สูงกว่ามนุษย์ทั่วไป... ความเชื่อเกี่ยวกับการได้รับพรให้เป็นพ่อมดหมอมณีด้วยการผ่านการเจ็บไข้ครั้งใหญ่ในตอนอายุเข้าสู่วัยรุ่นนี้ก็มีในบรรดาของชาวเขาเผ่าที่อพยพลงมาจากทางเหนือ เช่นในประเทศไทยความเชื่อเช่นนี้ก็มิในชาวเขาเผ่าม้งในสมัยก่อนรุ่นปัจจุบันนี้ขึ้นไปประมาณหนึ่ง-สองชั่วคน”

(“Suriya”, 2013, p. 288)

นอกจากผู้เขียนจะใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายและให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของพ่อมดหมอมณีในวัฒนธรรมมองโกลแล้ว ยังเชื่อมโยงกับหมอมณีของวัฒนธรรมม้งในประเทศไทยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันด้วย

8) ให้คำอธิบายเพิ่มเติมและวิพากษ์ข้อมูล พบในเรื่อง เจิ้งก๊ชชาน ของ สุภาศิริมานนท์ จำนวน 1 ครั้ง คือ การอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ เจงกิสข่าน เรียกชาห์ มูฮัมมัด ว่าโอรส ในพระราชสาส์นที่ทรงส่งไปว่า เจงกิสข่านจงใจใช้คำเช่นนั้น ความว่า

“67. การกล่าวคำว่า “โอรส” ลงไปในพระราชสาส์นฉบับนี้ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า เจิ้งก๊ชชาน ได้ทรงกระทำไปด้วยความจงใจทีเดียว...การที่จะใช้คำว่า “โอรส” กับเจ้าแผ่นดินองค์ใดได้นั้น จะต้องมียกอ้างจำกัดเฉพาะในกรณีที่ว่ากษัตริย์ฝ่ายที่ใช้เป็นบรมมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และมีอำนาจครอบครองเหนือกว่ากษัตริย์องค์ที่จะเป็นฝ่ายผู้รับพระราชสาส์นนั้น ๆ เท่านั้น...จะใช้คำว่า “โอรส” เช่นนี้ต่อกษัตริย์หรือมหากษัตริย์ผู้ทรงอยู่ในฐานะและศักดิ์เสมอกันอย่างเช่นที่เจิ้งก๊ชชานได้ทรงใช้ในกรณีนี้มีได้ เพราะเท่ากับเป็นการดูหมิ่นกันซึ่ง ๆ หน้า”

(Sirimanon, 2008, p. 388)

ทั้งนี้เพื่อเป็นการอธิบายว่าเจงกิสข่านจงใจเขียนราชสาส์นให้มีเนื้อความดูหมิ่นยั่วยุ เพื่อให้ชาห์มุฮัมมัด ซึ่งถือตนว่าเป็นยอดขุนพลและกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งในยุคนั้น เกิดความโกรธจนสั่งประหารทูต เพื่อใช้เป็นข้ออ้างความชอบธรรมในการยกทัพมาทำศึก

นอกจากการใช้เชิงอรรถแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าเรื่อง **เตมุยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน** ของ ประพันธ์กร และเรื่องเจงกิสข่าน ของ “สุริยา” มีการหลีกเลี่ยงการใช้เชิงอรรถมากเกินไปจนความจำเป็น โดยเลือกใช้เครื่องหมาย “นลิขิต” หรือ “วงเล็บ” “()” เพื่ออธิบายความหมายของคำ และช่วยให้ข้อความมีความชัดเจนมากขึ้น โดยใช้วิธีพิมพ์หลังข้อความในตัวบทนวนิยายโดยตรงหลายแห่ง

เพื่อบอกหรืออธิบายความหมายของคำ เรื่อง **เตมุยีน จอมจักรพรรดิเย็นกิสข่าน** ของ ประพันธ์กร มีการอธิบายความหมายคำว่า กียัท หลายแห่ง ว่า “พอเป็นเพลลาพลบุโโบไตก็คืนทัพสู่เตมุยีน เตมุยีนรู้ข่าวแล้วสตุติว่า เจ้านี้เป็นกียัท (น้ำไหลเชี่ยวกรากซึ่งมีมีลิ่งไคขวาง) เป็นนักรบคู่ใจเราอย่างแท้จริงเด็ดขาดแท้เทียว” (PraphanthaKon, 1964, p. 126) และ “ส่วนที่นั่นว่าเคราะห์ดีที่สุดก็คือเขาได้พวกยอตอัควิน กียัท (กระแสน้ำไหลเชี่ยวกราก) อันทรงพลังฝีมือ ชื่อสัตย์ และมีปัญญาดีมาไว้ในมือในขณะนั้นถึงห้านาย” (PraphanthaKon, 1964, p. 143)

เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” ใช้อธิบายความหมายของคำภาษามองโกล เช่น “ชนชั้นเจ้าของเผ่าในมานมีค่าน้ำหน้าชื่อว่า “ตายัง” (แปลว่าเจ้า หรือเจ้าชาย)” (“Suriya”, 2013, p. 244) หรือ “แต่ข่าวเกี่ยวกับความเก่งของเตมุยีน และความฮึกเหิมจะเป็นกรูข่าน (ข่านของข่าน, ข่านผู้มีอำนาจสูงสุด) ของจามูกา” (“Suriya”, 2013, p. 245)

การใช้ “()” เพื่ออธิบายความหมายของคำมีความชัดเจนมากขึ้น และอธิบายเพิ่มเติม พบในเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” เช่น “อีกประการหนึ่ง ข่านได้ชื่อว่าม้อควินในอารักข์ (โนยันในภาษามองโกล หรือ vassal ถ้ามองจากมุมมองของทวีปยุโรปในยุคกลาง) เป็นยอดบุรุษทั้งสองที่เป็นประมุขของอีกสองค่าย” (“Suriya”, 2013, p. 243)

เพื่อเน้นย้ำข้อความให้มีความชัดเจนมากขึ้น พบในเรื่องเจงกิสข่าน ของ “สุริยา” เช่น “กองทัพของเจ้าชายไตบุกาแห่งเผ่าในมานพบกับกองทัพใหญ่ของข่านแห่งชนชาติที่อยู่กระโจม (เตมุยีน)” (“Suriya”, 2013, p. 244)

เห็นได้ว่าการอธิบายความหมายของคำหรือเน้นย้ำคำให้ชัดเจน โดยใช้เครื่องหมายนลิขิตหลังคำที่ต้องการ ช่วยนำเสนอข้อมูลและลดการใช้เชิงอรรถ ไม่ทำให้นวนิยาย

คล้ายคลึงงานวิชาการมากเกินไปด้วย

2.2 การอ้างอิงแบบบรรณานุกรม กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ให้ความรู้เกี่ยวกับ บรรณานุกรม ในหนังสือคู่มือสารนิพนธ์ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2554 ว่า บรรณานุกรม คือ

“การรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงในเนื้อหาของสารนิพนธ์ โดยรวบรวมไว้ในส่วนท้าย เพื่อให้ผู้อ่านสารนิพนธ์มีความเชื่อมั่นว่าสารนิพนธ์ ได้มีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารดังที่ได้แสดงไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน ในกรณีที่ต้องการตรวจสอบข้อมูลหรือประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของข้อมูลที่เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงอีกด้วย” (Division of Educational Services, 2014, p. 37)

โดยปกติแล้วนวนิยายจะไม่นิยมระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในรูปแบบบรรณานุกรม แต่ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยในยุครุ่งเรืองนิยมระบุที่มาของข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมด้วย

เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” เป็นเรื่องเดียวที่ใช้การอ้างอิงแบบบรรณานุกรม ซึ่ง “สุริยา” (“Suriya”, 2013, p. 655) ใช้หนังสือในการค้นคว้า 5 เล่มหลัก คือ 1. หนังสือเรื่อง **Genghis Khan, Conqueror of the World** ของ Hartog, Leo de 2. หนังสือเรื่อง **Genghis Khan, Life, Death and Resurrection** ของ Man, John 3. หนังสือเรื่อง **Genghis Khan, His Life and Legacy** ของ Ratchnevsky, Paul 4. หนังสือเรื่อง **Genghis Khan, and the Making of the Modern World** ของ Weatherford, Jack และ 5. หนังสือพจนานุกรม **Encyclopaedia Britannica. Macropaedia**

โดยเอกสารทั้ง 4 เล่มแรก เป็นงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่มีพื้นฐานมาจากงานวิจัยที่น่าเชื่อถือ เป็นผลงานทางวิชาการที่ทันสมัย มีข้อมูลที่นำเอกสารชั้นต้นอย่างพงศาวดาร ลับมองโกลมาใช้ในการวิเคราะห์ มีการนำเสนอข้อมูลหลากหลาย และสอดแทรกการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ตามระเบียบแบบแผนทางการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ทำให้หนังสือทั้ง 4 เล่มนี้ นำเสนอภาพเจงกิสข่านเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพซับซ้อนที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียเหมือนบุคลุชนทั่วไป ไม่ใช่ฆาตกรเลือดเย็นที่โหดร้ายดังที่เอกสารประเภทประวัติศาสตร์ สารคดี นวนิยายในช่วงก่อนหน้านี้นี้ได้บรรยายไว้

เมื่อพิจารณานวนิยายเล่มอื่นของ”สุริยา” เพิ่มเติม เช่นเรื่อง **คลีโอพัตรา ราชนีน้ำผึ้งพิษ** (2552) เรื่อง **อเล็กซานเดอร์มหาราชาชาติอาชานิ** (2549) ก็พบว่ามีกระบวนการบรรณานุกรม แสดงที่มาของเอกสารหลักที่ใช้ในการค้นคว้าด้วยเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่านวนิยายเจงกิสข่านของ “สุริยา” เลือกใช้เอกสารที่มีพื้นฐานมาจากการวิจัย เพื่อมุ่งนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของเจงกิสข่านสู่ผู้อ่านชาวไทยในรูปแบบนวนิยาย

2.3. การใช้รูปภาพประกอบ ผู้วิจัยพบว่านวนิยายของ “สุริยา” มีการนำเสนอภาพแผนที่ บุคคล สถานที่ และภูมิประเทศ ที่มีความสอดคล้องกับฉากในเรื่อง การสร้างสรรค์ภาพประกอบจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับสารได้มากขึ้น และเกิดจินตนาการทางการรับรู้ไปพร้อมกับการรับรสบันเทิงในนวนิยาย ดังที่ พิเชษฐ สุทรโชติ เสนอว่า การสร้างสรรค์ภาพประกอบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรับเนื้อหาสาระได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเสริมจินตนาการในการรับรู้ร่วมกับภาพประกอบ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

“1. ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก มักนิยมภาพประกอบที่เน้นภาพมากกว่าตัวหนังสือ ซึ่งภาพวาดนั้นจะสอดคล้องกับบรรยากาศในช่วงวัยการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งในแง่คิดและจินตนาการ

2. ภาพประกอบหนังสือสารคดี เป็นการสร้างภาพประกอบที่เน้นการสื่อสารความหมายและอารมณ์ของภาพโดยส่วนใหญ่ มักจะใช้เป็นภาพถ่ายซึ่งจะต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการบันทึกภาพ

3. ภาพประกอบหนังสือวิชาการ จะเน้นภาพประกอบที่เหมาะสม ถูกต้องและเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระเป็นหลักเพื่อสนับสนุนเนื้อหาวิชาการที่เขียนขึ้น

4. ภาพประกอบหนังสือนวนิยาย หรือเรื่องสั้น เป็นการเขียนภาพประกอบที่เน้นอารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการให้อิสระแก่ผู้สร้างสรรค์ภาพได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ซึ่งภาพนั้นจะถ่ายทอดอารมณ์อย่างประสานสอดคล้องกับเรื่องราวที่ผู้เขียนแต่งขึ้น”

(Suntornchot, 2011, p. 175)

เมื่อพิจารณากลวิธีเลือกภาพที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของ สุภา ศิริมานนท์ และ”สุริยา” พบว่ามี 3 ประเด็นหลัก คือ ภาพแผนที่ ภาพบุคคล ภาพฉากและภูมิประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ภาพแผนที่ หนังสือ **เจงกิสข่าน** ของสุภา ศิริमानนท์ ได้พิมพ์ภาพประกอบเป็นภาพแผนที่แสดงพื้นที่อาณาจักรมองโกลภายหลังการสวรรคตของเจงกิสข่าน ในปี ค.ศ. 1227 (Sirimanon, 2008, pp. 852-853) โดยพิมพ์ไว้ด้านท้ายเล่ม ซึ่งภาพ The Mongol Empire at the Death of Genghis Khan, 1227 (BW) มีแหล่งที่มาจากหนังสือ A Short History of the World, ของ เอช. จี. เวลส์ (H.G. Wells) ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ.1922 ตรงกับ พ.ศ. 2465

ส่วนเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุริยา” ได้ใช้แผนที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยแสดงฉากของเรื่องให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยพบวิธีการใช้แผนที่ 2 ส่วน คือ

1.1) **การใช้แผนที่ในส่วนนำเรื่อง** สุริยา (“Suriya”, 2013, p. 6) ใช้แผนที่ในส่วนนำเรื่องจำนวน 2 ภาพ โดยเป็นภาพแผนที่ แสดงถึงเขตแดนที่เป็นมาตุภูมิเดิมของเจงกิสข่าน และแผ่นดินส่วนที่เพิ่มขึ้นหลังแผ่ขยายอำนาจ Mongol Homeland and Surround Tribes ในแผนที่แสดงการกระจายตัวของชนเผ่าต่าง ๆ ในเขตทุ่งหญ้าสเตปป์ เช่น เผ่าเคเรอิต เผ่าไบนแมน แสดงเปรียบเทียบกับภาพแผนที่จักรวรรดิมองโกลอันกว้างใหญ่ในช่วงปี ค.ศ. 1200 (พ.ศ.1743) เพื่อให้เห็นการขยายอาณาเขตจักรวรรดิได้อย่างกว้างใหญ่ไพศาล

1.2) **การใช้แผนที่แทรกในเนื้อหา** สุริยา (“Suriya”, 2013, p. 536) ใช้การนำเสนอแผนที่จักรวรรดิมองโกลที่พระเจ้าพรตเจงกิสข่านครอบครองแถบเอเชียกลางถึงยุโรปแทรกในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการแผ่ขยายอำนาจของเจงกิสข่าน

2) **ภาพบุคคล** เรื่องเจงกิสข่าน ของ “สุริยา” ได้พิมพ์ภาพบุคคลประกอบในส่วนนำเรื่องเพื่อช่วยแสดงภาพของตัวละครให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการแทรกภาพบุคคล 2 ส่วน คือ

2.1) **การใช้ภาพบุคคลประกอบในส่วนนำเรื่อง** (“Suriya”, 2013, pp. 32, 28, 30) สุริยาได้ใช้ภาพประกอบ เป็นภาพวาดของเจงกิสข่านที่มีการเผยแพร่อย่างแพร่หลายที่สุด วาดโดยจิตรกรชาวจีนประกอบในส่วนนำเรื่อง ลักษณะเป็นภาพชายชราหนวดเครายาวสีขาว ใบหน้าอวบอิม แวพระเนตรมีความมุ่งมั่นแต่แฝงด้วยความเมตตา และยังมีภาพอนุสาวรีย์เจงกิสข่านที่มองโกเลีย ภาพวาดโอโกเคข่าน ราชบุตรองค์ที่ 3 ของเจงกิสข่าน และภาพวาดบุคคลชาวมองโกลหลายรูป ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านจินตนาการภาพในนวนิยายชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2) การใช้ภาพบุคคลประกอบในเนื้อหา สุริยาได้ใช้ภาพวาดเจงกิสข่านในวัยหนุ่มแรกประกอบเนื้อหาในช่วงอายุที่สอดคล้องกัน (“Suriya”, 2013, p. 212) นอกจากนี้สุริยายังนำเสนอภาพวาดของ เตบ-เทนกวี หรือ หมอผีเกอเกอซู (“Suriya”, 2013, p. 436) เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการภาพของหมอผีชาวมองโกลตามการจินตนาการของผู้เขียนได้ชัดเจนขึ้น

3) ภาพฉากและภูมิประเทศ (“Suriya”, 2013, pp. 8-29) ยังได้ใช้ภาพถ่ายสถานที่จริงในประเทศมองโกเลีย และภาพวาดฉากการสู้รบหลายภาพ ใช้เป็นภาพประกอบทั้งส่วนนำเรื่อง และแทรกในเนื้อเรื่องด้วยหลายภาพ ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการตามการวาดภาพฉากด้วยการประพันธ์ของผู้เขียนได้ง่ายยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นแสดงว่า ผู้เขียนได้นำวิธีการใช้ภาพประกอบในงานประเภทงานวิชาการมาใช้กับงานเขียนของตน เพื่อช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพฉากได้ง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจากนวนิยายของ “สุริยา” อีก 4 เรื่อง คือเรื่อง อเล็กซานเดอร์มหาราชชาติอาชาไนย พ.ศ.2549 เรื่อง คลีโอพัตรา ราชนิพิษน้ำผึ้ง พ.ศ. 2552 เรื่อง มายาในมายา พ.ศ.2554 เรื่อง ลอเรนซ์แห่งอาราเบีย พ.ศ.2559 ก็พบว่ามีการใช้ภาพประกอบเป็นภาพถ่ายสี และภาพวาดแผนที่ ภาพบุคคล ภาพฉากและภูมิประเทศต่าง ๆ เช่นเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนและสำนักพิมพ์เห็นความสำคัญในการใช้ภาพประกอบ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหากับรูปภาพ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเชื่อมโยงระหว่างภาพและเนื้อหา ทั้งยังเสริมอรรถรสในการอ่านนวนิยายได้ดียิ่งขึ้น

3. การใช้บทวิจารณ์นำเรื่อง

การใช้บทวิจารณ์นำเรื่องในนวนิยายเจงกิสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัย พบเพียงสำนวนเดียวคือ เรื่อง **เจงกีสข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ ที่สำนักพิมพ์ได้นำบทวิจารณ์ของ ทวีป วรดิลก นักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ ชื่อตั้งของเมืองไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามปากกา “ทวีปวร” และเป็นผู้ที่เคยมีอุดมการณ์ร่วมกันในช่วงที่ สุภา ศิริमानนท์ ถูกปราบปรามและคุมขัง จากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงปี พ.ศ. 2495 ในยุคกบฏสันติภาพแล้ว ทวีปวรดิลก ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ พงศาวดาร และเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศจีนอีกด้วย คุณสมบัติดังกล่าวสามารถใช้เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันความน่าสนใจ และความถูกต้องของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังส่งผลให้มีผู้สนใจนวนิยายเรื่องนี้มากขึ้นด้วย

บทวิจารณ์ของทวีปวร ดิลก ได้กล่าวถึงสภาพสังคมแวดล้อมในช่วงที่ สุภา ศิริमानนท์ เขียนนวนิยายเรื่องเงือกก็ซ่าน หลังจากพ้นโทษออกจากเรือนจำแล้ว ทั้งยังเชื่อมโยงให้เห็นการนำเสนอแนวความคิดทางการเมือง ผ่านขุนศึกแห่งยุคอดีต คือ ขาห์ มุฮัมมัด แห่งคอเรส ที่เป็นภาพสะท้อนของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งมีพฤติกรรม “เก็บ” “อิงทิ้ง” “จำคุก” นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามและปัญญาชนอย่างโหดร้าย ดังความว่า

“การปกครองอันโหดร้ายทารุณของขาห์ มุฮัมมัดดังกล่าว ที่แท้ก็เป็นการสะท้อนยุคสมัยของเมืองไทยในยุคที่คุณสุภามีประสบการณ์มานั่นเอง จากการ “เก็บ” “อิงทิ้ง” ฯลฯ ที่มีอยู่ดาษดื่นในเมืองไทยยุคนั้น และนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามหลายคนของรัฐบาลจอมพล ป.ที่ถูกสังหารโหดหาตัวฆาตกรไม่ได้ ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า มือเพชรฆาตได้แก่อศวินของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ พ.ต.ท.จ.อมพล ป. สำหรับบรรดานักเขียนอิสระอย่างนักพรตในเรื่องที่อาญาถึงทำทนายอำนาจของขาห์ มุฮัมมัด แทนแทนเดินขบวนคัดค้านการที่ขาห์จะประหารนักพรตนอกรีตก็พอจะเทียบได้กับนักศึกษา, ปัญญาชน, นักคิดนักเขียนมากมายที่เคยมีบทบาทเรียกร้องสันติภาพจนถึงถูกจับในคดีกบฏสันติภาพเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2495 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง”

(Woradilok, 2008, pp. 19-20)

ทวีป วรดิลก ยังได้แนะนำวิธีการอ่านงานเขียนของสุภา ที่มีลักษณะเป็น “Serious Readers” เพื่อให้ผู้อ่านค่อย ๆ อ่านเพื่อได้ความบันเทิงควบคู่กับการได้รับความรู้ทางวิชาการ เนื่องจากมีอาชีพเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักวิชาการจึงเชี่ยวชาญด้านนี้มากกว่าการเขียนนวนิยาย ความว่า

“ข้อเขียนของคุณสุภาค่อนข้างหนัก เพราะมุ่งไปยังผู้อ่านประเภท Serious Readers อย่างที่เคยเขียนและเคยทำหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มาชั่วชีวิตของความเป็นนักหนังสือพิมพ์...ก็ขอได้โปรดอ่าน “เงือกก็ซ่าน” ด้วยความเข้าใจในตัวผู้ประพันธ์ในแง่ที่ว่า เป็นนักวิชาการโดยพื้นฐาน และการประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์ก็มุ่งที่จะให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์แก่ผู้อ่านด้วย ทั้งนี้ ในรูปแบบของนวนิยายนั่นเอง”

(Woradilok, 2008, p. 18)

ทวีป วรดิลก ยังกล่าวถึงข้อจำกัดในการค้นคว้าข้อมูลที่น่าสนใจในนวนิยายในช่วงเวลานั้น ที่ค้นคว้าข้อมูลได้อย่างจำกัด แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลเทียบกับข้อจำกัดในการค้นคว้าข้อมูลแล้ว นวนิยายเรื่องดังกล่าวยังคงมีความน่าเชื่อถืออยู่มาก ความว่า

“แต่ปรากฏการที่รัฐบาลขุนศึกของไทยได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อปิดกั้นความพยายามในการแสวงหาความรู้ก็ได้ตั้งมั่นขัดขวางอยู่เสมอดังภูเขาแห่งอวิชา จนเป็นการพันวิสัยที่จะกระทำได้... เพราะฉะนั้นภายใต้เงื่อนไขจำกัดหลายต่อหลายประการ ในเบื้องแรกก็คือการใช้หนังสือประวัติศาสตร์ของอาณาจักรนครธรรม์และประวัติศาสตร์จักรวรรดิมงคลตลอดจนหนังสืออื่น ๆ อีกหลายเล่มอย่างที่คุณสุภาใช้ แต่ก็ไม่สามารถอ้างอิงให้ชัดเจนได้ ดังที่ผู้อ่านจะได้เห็นเมื่ออ่านรายละเอียดตามชั้นต่าง ๆ ที่คุณสุภาอุตสาหะค้นคว้ามามากมายและละเอียดถี่ถ้วนเป็นพิเศษที่ถือได้ว่าเป็นการให้ความรู้แก่ผู้อ่านในยุคสมัยที่ต้องถูกจำกัดความรู้ สำหรับเอกสารหนังสือใด ๆ จากสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็เป็นอันว่าในยุคสมัยดังกล่าวนี้เป็นอันสิ้นหวังไปเลยโดยสิ้นเชิง”

(Woradilok, 2008, p. 23)

ความโดดเด่นของนวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นด้านวิชาการ ที่เน้นความรู้ทางประวัติศาสตร์และแนวคิดทางการเมือง โดยใช้รูปแบบนวนิยาย ทั้งแสดงว่าข้อมูลที่ใช้ในเรื่องมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือเพียงพอแล้ว

นอกจากนี้ยังให้ความรู้เกี่ยวกับชื่อภาษาจีน ที่สุภาแปลมาจากภาษาอังกฤษอีกทอดหนึ่งว่า การแปลภาษาจีนจากเอกสารภาษาอังกฤษยอมทำให้ถ้อยเสียงออกมาผิดพลาดได้ เช่น

“โดยที่มีชื่อเกี่ยวกับจีนอยู่เล็กน้อยที่มอยากจะขอชี้แจงเพิ่มเติม เพื่อความกระจ่างของท่านผู้อ่าน กล่าวคือ สำหรับคำว่ากษัตริย์ชุนั้น เข้าใจว่าคุณสุภาคงจะเขียนจากภาษาอังกฤษที่ว่า Sung... คำว่า Sung นี้ สำเนียงจีนกลางออกเสียงว่าซ่ง อย่างไรก็ตาม การออกเสียงตามสำเนียงจีนกลางที่จีนในปัจจุบันถือเป็นมาตรฐานนั้น อย่างไรก็ตามแต่ผู้ที่ไม่เคยเรียนภาษาจีนเลย แม้แต่ผู้รู้ภาษาจีนดีสามารถอ่านออกเขียนได้ ลำพังที่เห็นชื่อจีนในภาษาอังกฤษ ก็ไม่มีทางที่จะออกเสียงให้ถูกต้องตามสำเนียงจีนกลางได้ ถ้าไม่ได้เห็นตัวอักษรจีน”

(Woradilok, 2008, pp. 21-22)

ผู้เขียนบทวิจารณ์ได้แสดงข้อคิดเห็นว่าความผิดพลาดเล็กน้อยนี้เป็นที่ยอมรับได้ เนื่องจากผู้เขียนมีข้อจำกัดในการค้นคว้าข้อมูล และความผิดพลาดนี้ ก็ไม่กระทบกับความน่าเชื่อถือโดยรวมของนวนิยายเรื่องดังกล่าวด้วย

เมื่อพิจารณาประเด็นด้านพัฒนาการของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ตามแนวคิดของ อภิรักษ์ชัยปัญหา (Chaipanha, 2003, pp. 96-101) ที่ศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พบว่า นวนิยายเรื่อง **เจิ้งก๊ี้ช่าฮาน** ของ สุภา ศิริमानนท์ เขียนขึ้นในยุคปรับตัว คือช่วง พ.ศ. 2508-2517 ในช่วงนี้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยมีการมีการปรับตัว ที่พัฒนาจากเรื่องอ่านเล่นเป็นวรรณกรรมเพื่อสังคม และมีประพันธ์วิธีที่น่าสนใจมากขึ้น เป็นยุคที่เริ่มมีการคาดหวังให้ผู้เขียนนำเสนอความรู้ทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับความสนุกสนาน นวนิยายในช่วงนั้นก็เช่น เรื่อง **ฟ้าใหม่** ของ ศุภร บุนนาค ได้เริ่มมีการใช้การอ้างอิงแบบเชิงอรรถบ้างแล้ว แต่ยังไม่มีการนำบทวิจารณ์มาประกอบในส่วนนำเรื่อง

การใช้บทวิจารณ์นำเรื่องเริ่มปรากฏในนวนิยายยุครุ่งเรือง ระหว่าง พ.ศ. 2522-2533 ที่มีกลุ่มผู้อ่านมุ่งหวังความบันเทิง มุ่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ และมุ่งวิเคราะห์วิจารณ์ ทำให้สำนักพิมพ์ที่พิมพ์นวนิยายในช่วงเวลาดังกล่าว เริ่มนำบทวิจารณ์มาพิมพ์รวมไว้ในนวนิยายฉบับพิมพ์รวมเล่ม ด้วยเหตุนี้กองทุนสุภา ศิริमानนท์ จึงนำบทวิจารณ์ของทวีป วรติลก มาพิมพ์ไว้ด้วย เพื่อช่วยยืนยันความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และสนองตอบความต้องการของผู้อ่านในยุคนั้น

อภิปรายผลและสรุปผล

การศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่เขียนได้ยาก และแตกต่างจากนวนิยายชนิดอื่น ซึ่งผู้เขียนต้องค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ประกอบการเขียนอย่างถูกต้อง ไม่สามารถเขียนขึ้นโดยใช้จินตนาการของผู้เขียนได้เพียงอย่างเดียว ยิ่งเป็นนวนิยายที่แสดงวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนหรือกลุ่มผู้อ่านด้วยแล้ว ยิ่งต้องใช้ฝีมือการพรรณนาอย่างละเอียดมากขึ้น ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวไว้ว่า

“นวนิยายที่ผู้แต่งมุ่งแสดงวัฒนธรรมที่ผิดแผกไปจากวัฒนธรรมของผู้แต่งและผู้อ่าน ก็ต้องใช้กลวิธีอย่างทีกล่าวนมาแล้ว เช่น ผู้แต่งเป็นชาวตะวันตก เขียนนวนิยายเรื่องคนตะวันออก ผู้แต่งก็ต้องบรรยาย และพรรณนาเหตุการณ์ ฉากและอุปกรณ์ชีวิตต่าง ๆ ให้ผู้อ่านแลเห็นภาพ...นวนิยายที่ต้องบรรยาย เหตุการณ์ให้ละเอียดเป็นพิเศษ พรรณนาภูมิประเทศและชี้แจงเรื่องอุปกรณ์ในการครองชีวิตมากเป็นพิเศษกว่านวนิยายทั่ว ๆ ไป อีกพวกหนึ่งก็คือนวนิยายที่ใช้ประเทศสมมุติ มีวัฒนธรรมสมมุติ ในนวนิยายชนิดนี้ ผู้แต่งจะต้องทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเบื้องหลังของเรื่องราวที่เกิดขึ้น จึงต้องใช้กลวิธีพิเศษไปจากนวนิยายทั่วไป”

(Thepphayasuwan, 2000, pp. 172-173)

นักเขียนนวนิยายจึงต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์จากพงศาวดาร หนังสือประวัติศาสตร์ ฯลฯ เพื่อได้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาใช้เป็นข้อมูลในการแต่ง ให้เกิดความสมจริงทั้งด้านการดำเนินชีวิต ฉาก บทสนทนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและยุคสมัย โดยนักเขียนต้องไม่ลืมว่าตนทำหน้าที่เสนอนวนิยายที่เป็นบันเทิงคดี ไม่ใช่นำเสนอสารคดีที่เน้นความรู้มากกว่าความสนุกสนาน นักเขียนจึงต้องคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นบันเทิงคดี นักเขียนที่มีพื้นฐานเป็นนักวิชาการจึงสอดประสานความรู้เชิงประวัติศาสตร์กับการนำเสนอความบันเทิงเข้าด้วยกัน นอกจากนี้จะมีวิธีในการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการนำเสนอเนื้อเรื่องในนวนิยายแล้วยังเสนอแบบศึกษาบันเทิงผ่านการนำเสนอคำนำ การใช้การอ้างอิงแบบวิชาการ การใช้บทวิจารณ์นำเรื่อง และการคัดลอกพงศาวดารมาใช้อ้างอิง (Chaipanha, 2006, pp. 1-17)

พบว่ากลวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง “เงือกสีข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2556 จำนวน 3 เล่ม มี 3 รูปแบบ คือ การนำเสนอผ่านคำนำ การอ้างอิงแบบวิชาการ และการใช้บทวิจารณ์นำเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอริรักษ์ ชัยปัญหา ที่พบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยมีการนำเสนอแบบศึกษาบันเทิง 4 รูปแบบ (Chaipanha, 2006, pp. 1-17) แต่มีความแตกต่างเพียงไม่พบการคัดลอกพงศาวดารมาใช้อ้างอิงเท่านั้น โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ด้านการนำเสนอผ่านคำนำ พบว่าผู้เขียนใช้พื้นที่คำนำชี้แจงวัตถุประสงค์การเขียน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านทราบแนวการประพันธ์ของเรื่อง เช่น เรื่อง **เจ็งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ มีวัตถุประสงค์ต่างจากฉบับอื่น โดยสุภาเน้นนำเสนอธาตุแท้ของขุนศึกที่มีความโหดเหี้ยมทารุณโดยเชื่อมโยงฉากการสู้รบระหว่างซาร์ มูฮัมมัดและเจงกิสข่าน กับขุนศึกในประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในช่วงชีวิตของผู้เขียนคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นอกจากนี้ยังใช้พื้นที่คำนำชี้แจงที่มาของข้อมูลในเรื่องเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือด้วย

ด้านการอ้างอิงแบบวิชาการพบ 3 ลักษณะคือ การใช้เชิงอรรถ การใช้บรรณานุกรม และการใช้ภาพประกอบ การใช้เชิงอรรถพบว่า เรื่อง **เจงกิสข่าน** ของสุรียา เป็นเรื่องเดียวที่ใช้เชิงอรรถอ้างอิงเพื่อเสนอแหล่งศึกษาเพิ่มเติม ส่วนการใช้เชิงอรรถเสริมความ พบว่ามีวัตถุประสงค์ 8 ประการ คือ เพื่อใช้อธิบายศัพท์ และชื่อตำแหน่งต่าง ๆ ที่มาจากภาษาต่างประเทศ เพื่อใช้อธิบายฉากชื่อเมือง ชื่อสถานที่ เครื่องแต่งกาย และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ เพื่อบอกที่มาของข้อมูลหรืออ้างอิงข้อมูล เพื่อบอกแนวคิดหรือขยายแนวคิด เพื่ออธิบายที่มาของศัพท์ร่วมกับอธิบายภูมิหลังของเรื่อง เพื่ออธิบายรายละเอียดตัวละครที่มีชีวิตจริงในประวัติศาสตร์เพิ่มเติม เพื่ออธิบายคำศัพท์และให้ความรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม และเพื่อให้คำอธิบายเพิ่มเติมและวิพากษ์ข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกับผู้อ่าน ให้เกิดความเข้าใจเนื้อหานวนิยายโดยไม่ต้องอธิบายแทรกบทบรรยายหรือบทสนทนาในเนื้อเรื่องโดยตรง ซึ่งจะทำให้นวนิยายมีความใกล้เคียงงานวิชาการมากขึ้น ผู้อ่านสามารถศึกษาข้อมูลที่สำคัญเพิ่มเติมจากเชิงอรรถช่วยให้อ่านเรื่องได้เข้าใจและมีอรรถรสยิ่งขึ้น การอ้างอิงแบบบรรณานุกรมพบเฉพาะเรื่องเจงกิสข่านของ “สุรียา” เท่านั้น โดยมีเหตุผลเพื่อให้ผู้อ่านสามารถย้อนกลับไปศึกษาแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมได้ และเป็นสิ่งยืนยันความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่นำมาใช้

ส่วนการใช้รูปภาพประกอบพบว่าเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” และเรื่อง **เจ็งกีซข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ มีการนำเสนอภาพแผนที่เพื่อให้เห็นอาณาเขตของอาณาจักรมองโกลที่กว้างใหญ่ไพศาล ยังพบว่านวนิยายเรื่อง **เจงกิสข่าน** ของ “สุรียา” มีลักษณะเด่นที่มีการใช้ภาพประกอบคล้ายงานเชิงวิชาการประเภทสารคดีและนวนิยาย โดยใช้ภาพประกอบสีและขาวดำของบุคคล สถานที่ ภูมิประเทศ และแผนที่ ที่สื่ออารมณ์และมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในนวนิยายหลายภาพ โดยมีวิธีแทรกภาพประกอบทั้งในส่วนนำเรื่องและแทรกในเนื้อเรื่อง โดยภาพประกอบเหล่านี้ส่งผลดีกับผู้อ่านนวนิยาย เนื่องจากช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเห็นฉาก และสภาพภูมิประเทศตลอดจนภาพบุคคลได้ดียิ่งขึ้น ส่ง

ผลต่อการจินตนาการเชื่อมโยงระหว่างภาพควบคู่กับรสของถ้อยคำในนวนิยาย

การใช้บทวิจารณ์นำเรื่องพบในเรื่อง **เจ็งกีสข่าน** ของ สุภา ศิริमानนท์ เท่านั้น เนื่องจากช่วงเวลาที่ตีพิมพ์รวมเล่มนวนิยาย สำนักพิมพ์นิยมนำบทวิจารณ์ของผู้มีชื่อเสียงมาตีพิมพ์ร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความน่าสนใจอ่าน ช่วยยืนยันความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และเพื่อชี้แนะการอ่านนวนิยายดังกล่าว

การศึกษาครั้งนี้ไม่ปรากฏการคัดข้อมูลทางประวัติศาสตร์มานำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง ดังเช่นที่ปรากฏในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ตามการศึกษาของ อภิรักษ์ ชัยปัญหา (Chaipanha, 2006, pp. 1-17) สาเหตุอาจเนื่องจากนวนิยายเรื่องเจ็งกีสข่านของนักเขียนไทยร่วมสมัย มีข้อมูลที่น่ามาประกอบสร้างจากหนังสือสารคดี บทความทางวิชาการ และหนังสือประวัติศาสตร์เป็นหลัก ไม่ได้ใช้ข้อมูลจากจากเอกสารประเภทพงศาวดาร จึงไม่มีการคัดข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถืออีก

ผู้วิจัยพบว่าเรื่อง **เตมูยีน จอมจักรพรรดิเย็นกีสข่าน** ของ ประพันธ์กร และเรื่อง **เจ็งกีสข่าน** ของ “สุริยา” มีการใช้เครื่องหมาย “นลิขิต” หรือ “วงเล็บ” “()” เพื่ออธิบายความหมายของคำและช่วยให้ข้อความมีความชัดเจนมากขึ้น โดยพิมพ์หลังข้อความในตัวบทนวนิยายโดยตรง ซึ่งสามารถลดการใช้เชิงอรรถที่อาจทำให้นวนิยายมีความคล้ายคลึงงานวิชาการมากเกินไปด้วย

Reference

- “Suriya” (pseudonym). (2013). **Chengkitsakhan** (In Thai) [Genghis Khan]. Bangkok: Aksornsobhon.
- Chaipanha, A. (2003). **Wikhro nawaniyai ing prawattisat kan sia krung si ayutthaya khrang thi 2** (In Thai) [An Analysis of Historical Novels Dealing with the Fall of Ayutthaya in 1767] . (Master' s thesis). Silpakorn University, Bangkok.
- Chaipanha, A. (2004). Kansueksa wikhro nawaniyai ing prawattisat kan sia krung si ayutthaya khrang thi 2 (In Thai) [An Analysis of Historical Novels Dealing with the Fall of Ayutthaya in 1767]. **The Journal of Humanities and Social Science Burapha University**, 12(16), 115-132.
- Chaipanha, A. (2006). Kan nam sanoe baep sueksa banthoeng nai nawaniyai ing prawattisat thai (In Thai) [The Edutainment aspect in the Contemporary Thai Historical Novels]. **The Journal of Humanities and Social Science Burapha University**, 14(20), 1-17.
- Division of Educational Services. (2014). **khumue saraniphon mahawitthayalai phayao phoso 2554** (In Thai) [Thesis Guide University of Phayao 2011]. Phayao: Division of Educational Services University of Phayao.
- Jeennoon, P. (2017). **wannakhadi kiaokap prawattisat** (In Thai) [Literature as Related to History]. Songkhla: Faculty of Humanities and Social Sciences Thaksin University.
- Jintakanon, A & Pansing, T. (1950). **Temujin (Chom chakkraphat yenghitskhan)**. Phra Nakhon: So Pricha Printing House.
- Office of Graduate Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (2019). **khumue kan chattham witthayaniphon radap bandit sueksa** (In Thai) [Thesis Preparation Guide Graduate level].

Pathum Thani: Office of Graduate Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

- Phanthakoengamon, T. (1998). **Nawaniyai lae rueangsan kansueksa choeng wikhro lae wichan** (In Thai) [Novels and short stories Analytical and Critical Study]. Songkhla: Faculty of Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat Institute.
- Praphanthakon (pseudonym). (1964). **Temuyin chom chakkraphat Yenghisakhan** (In Thai) [Temujin : The emperor Genghis Khan] (2nd ed.). Bangkok: Kasem Bannakit Publisher.
- Phisphumvidhi, P. (2012). **Rai-ngan kan wichai rueang kan wikhro laksana kan chai khomun prawattisat thai nai nawaniyai farangset ing prawattisat thai rueang fon khon haeng ayutthaya lae tak sin maharat chat nakrop khong khlae khip – fok** (in Thai) [Research report Analyze of the Use of Historical information in the French translation of Thai history-based-novels “Le Ministre des Mousons” and “Le Roi des Rizières” by Claire Keep-Fox]. **Bulletin De L' Association Thaïlandaise Des Professeurs de Français Sous haut patronage royal de Son Altesse Royale la Princesse Maha Chakri Sirindhorn**, 35(1), 48-59.
- Wells, H.G.. (1922). **A Short History of the World**. London: Cassell & Co, Ltd Publishing.
- Sirimanon, S. (2008). **Chengkitsakhan** (In Thai) [Genghis Khan] (3rd ed.). Bangkok: Maekhamphang Publisher.
- Suntornchot, P. (2011). Sinlapa kan wat phapprakop (In Thai) [Art for illustration]. **Kullastree**. (1), 174-176. Retrived from <http://suphanburicampus.dusit.ac.th/report/phichet/p14.pdf>
- Thepphayasuwan, B.M.L.. (2000). **Wikhro rot wannakhadi thai** (In Thai) [Analytical taste of Thai literature] (3rd ed.). Bangkok: Siam.

- Thongkhamphao, W. (2007). **Phap tuathaen khong somdet phra maha tham racha nai wannakam thai** (in Thai) [Representations of King Mahadhammaraja in Thai literature]. (Master' s thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Tingkote, W. (2019). The Use of Image Language in Horror Novel Set 4 Deaths of Phakinai. **Wiwitwannasan Journal of Language and Culture**, 3(2), 63-80.
- Woradilok, T. (2008). **Nawaniyai choeng prawattisat khong khun Supha Sirimanon** (In Thai) [Historical novels of Mr. Supha Sirimanon]. In Sirimanon, S., Chengkitsakhan (pp.9-26). (3rd ed.). Bangkok: Maekhamphang Publisher.